

[„To čtvrté“ (ryzí nepředmětnost) a jeho skutečnost]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[\[Příležitostné poznámky, 1980\]](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[\[Příležitostné poznámky, 1980\]](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 4. 10. 1980
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 4. 10. 1980

[„To čtvrté“ (ryzí nepředmětnost) a jeho skutečnost]¹

„To čtvrté“ je vlastně „to první“, bylo pouze zapomenuto, opomenuto. Ale v jakém smyslu je „tím prvním“, to se teprve musí ukázat. Vše skutečné je podstatně vázáno na „to první“ a má v něm svůj zdroj a základ. Aby se to náležitě vyjevilo, je třeba se zabývat povahou toho, čemu říkáme skutečné, skutečnost. Skutečné je to, co ústí ve skutek; nebo také to, co působí (německy: wirklich ist, was wirkt). Co je to působení a jak může něco působit? Když spadne kámen na skleník anebo když kroupy zasáhnou obilí před sklizní, je to jeden druh působení. Když jiskra zapálí suchou trávu podél trati a pak les, je to jiný druh působení. Když do nasyceného roztoku vložíte malý krystal a ten začne růst, je to další druh působení. Když první člověk vynalezl princip kola a užití kola se pak rozšířilo, je to zase jiný druh působení. Od setrvačnosti se liší náказа, od náказы se liší přesvědčivost modelu, vzoru, a ještě něčím jiným je přesvědčivost argumentu, myšlenky. – V jakém smyslu můžeme mluvit o „tom čtvrtém“, resp. o „tom prvním“ jako o skutečnosti? Jak působí tato „nepředmětná skutečnost“? Je zdrojem všeho dění, a protože dění je založeno na událostech a událostnosti, je zdrojem všeho událostního dění. Všechny ostatní typy působení jsou možné pouze na tomto událostním základě, tj. na tom základě, že se něco děje. Jedna událost může narážet na druhou nebo na ni navazovat jen za předpokladu, že se sama děje a že se s nějakou jinou dějící se událostí setkává, střetá. Proto se povaha dění musí stát jedním z hlavních našich témat; a to znamená, že se musíme zabývat událostí jako strukturou. A tady se musíme od samotného počátku vynasnažit uvarovat nejvážnějšího omylu, totiž že strukturu události (a později strukturu subjektu) pojmem jako strukturu veskrze předmětnou nebo alespoň zpředmětnitelnou. Událost je podstatně celkem, který prochází vnitřní (nejenom vnější) proměnou: z „čehosi“ nepředmětného se stává „cosi“ předmětného, nepředmětné se zpředměťňuje, vnitřní se zvnějšňuje, to, co *ještě* není, se stává čímś *нынí* jsoucím a poté čímś, co už bylo, co odešlo, přešlo, co *už* není. Vše jsoucí v sobě nese složku toho, čím *ještě* není, složku toho, čím už není, a složku právě jsoucího. V tom smyslu o nepředmětné skutečnosti nemůžeme mluvit jako o jsoucí, o jsoucnu, protože v sobě tyto tři složky nezahrnuje, ale je ryzí nepředmětností, tedy ryzím tím, co „ještě není“, ryzí budoucností. Ale i tento výměr musíme ještě upřesnit a vymezit alespoň negativně (pozitivně to není možné, protože pozitivní vymezení se nutně opírá o předmětná určení, a to v našem případě zůstává z principu vyloučeno).

4. 10. 80, 17.25

801004

¹ Celý záznam je v rukopise přeškrtnut; srv. jeho částečně upravený přepis ve strojopisném bloku myšlenkového deníku z r. 1980 (80/049). – Pozn. red.